

Nurmenukud, jäälinnud ja kevadiselt tõttavad jõeveed – kõigest on võimalik osa saada kolme päevaga Märjamaal Roheliste rattaretkel! Ehk on lööklauseline üleskutse loodusretke puhul veidi sobimatu, ent kevad on üürrike ja paljudel meist kipub see aastate kaupa nägemata jääma. Võtame aja maha!

„Kuidas elad Märjamaa?“

Kevadised imed Märjamaal avanevad vaataja silme ees juba retke alguskilomeetritel, kui jõuame järtadeni, vaid Märjamaale omaste veekogudeni, mis on andnud alust rahvasuulugudeks salapäraselt kaduvatest järvedest. „Märjamaal on seda nähtud ja kuulnud, et vesi läheb vilistades maapõhja,” ütleb

Märjamaa vanim tegevkirjanik Harri Jõgisalu. Kuhu veed siis kaovad? Tegu on karstijärvedega.

„Märjamaa karstilõhede omapära seisneb asjaolus, et järtad toimivad nii neelu- kui tõusuavadena,” selgitab Paevana. See on asja teaduslik seletus. Mis ei tähenda aga, et keegi suudaks ennustada, millal järtaveed ilmuvad. Ja kas näemegi neid tänavu kuival kevadel? Paevana on Tammiäärse järta ääres asja selgitamas.

Sildade maa

Märjamaa nimeomaduste süvasalvestamiseks hoiame kolme päeva jooksul aiva vee ligi ja loendame sildu: uhkemaid saame lausa kaheksa. „On mõneti paradoksaalne, et ehkki majanduslikult ei olnud Läänemaa jõukas, on just ajaloolisel Lääne- ja Harjumaal ehitatud Eesti uhkeimad ajaloolised sillad,” tunnistab sillaajaloolane Mairo Rääsk. Konuvere sillal näeme paekivitrepi alla laskudes madalat kivirohket jõesängi ja jahedaid paekivivõlve, mis otsekui kutsuvad silla alla vee-elu uudistama. Samuti mõjub võrratu Sipa, kahe sillaga Rumba, Läti omapärane puusild, Teenuse betoonsambad, Kasari ülipikk munakividega sillutatud rajatis või romantilised Russalu paekivivõlvid. Ent retke kõige imelisemad jõgedega seotud hetked võite leida hoopis Velise või Jõeäärse küla maadelt, kus avaneb pilt kaunist eesti külast. Vanamõisas loodame kohata aasta lindu jäälindu. Kui teda ei näegi lendamas, mis siis, õpime teda tundma ornitoloog Andres Kalamehe abil ja ehk aitavad juhised leida teda omapäi hiljem.

Märjamaa ja Rail Baltic

Sildadega rööbiti sõidame Rapla-Virtsu kitsarööpmelise raudtee sammaldunud tammil, mis hüljatuna metsade rüpes lebab. Noore vabariigi ajal väga julgelt ette võetud kulukas raudtee-ehitus sai teoks kogu eesti rahvalt korjatud rahaga ning täitis oma ajal kenasti eesmärgi: hoogustas Läänemaa elu. Vaid 40 aastat hiljem paraku raudteeliiklus suleti. Praeguse Rail Balticu ehitamise tuhinas kiputakse unustama möödunud aegade õppetundi, et suured rajatised pole riskivabad. Nagu toona, nõnda ka praegu. Kümneid kilomeetreid vana rohtunud raudteetammil vändates võime mõtiskleda raudtee kulukuse üle ning kuulda ajaloolastelt Vana-Vigala jaamahoone juures, miks Rapla-Virtsu kallis investering lõpuks ajaloo prügikasti heideti.

Rail Balticu väitlusõhtul Vana-Vigala laululaval arutame asja tuleviku seisukohalt: kas Eesti uus raudtee-ehitus on pisiajadeni läbi mõeldud. Sõna saavad kõik, kel midagi öelda.

Märjamaa nimi

Kust on Märjamaa oma nime saanud? Seni on seletuseks, et kihelkonnale on Maarja järgi nime andnud kirik. Aga silm otsib seletust mujalt, „märjast maast”, mis ümberringi laiub. Kevadeti on Märjamaal õigus rääkida lausa viiendast aastaajast, sest üleujutustest ja karstilõhedest on maakond rikas. „Märg” maa tundub Märjamaale sobiv nimi, nagu retkel mitu korda tõdeda jõuame. Milline tõde ka pole, jääb nime päritolu mõistatus retkelisele kenaks mõtisklusetheks.

Keskkonnaprogrammi toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus.